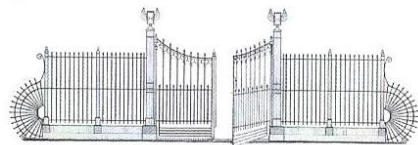
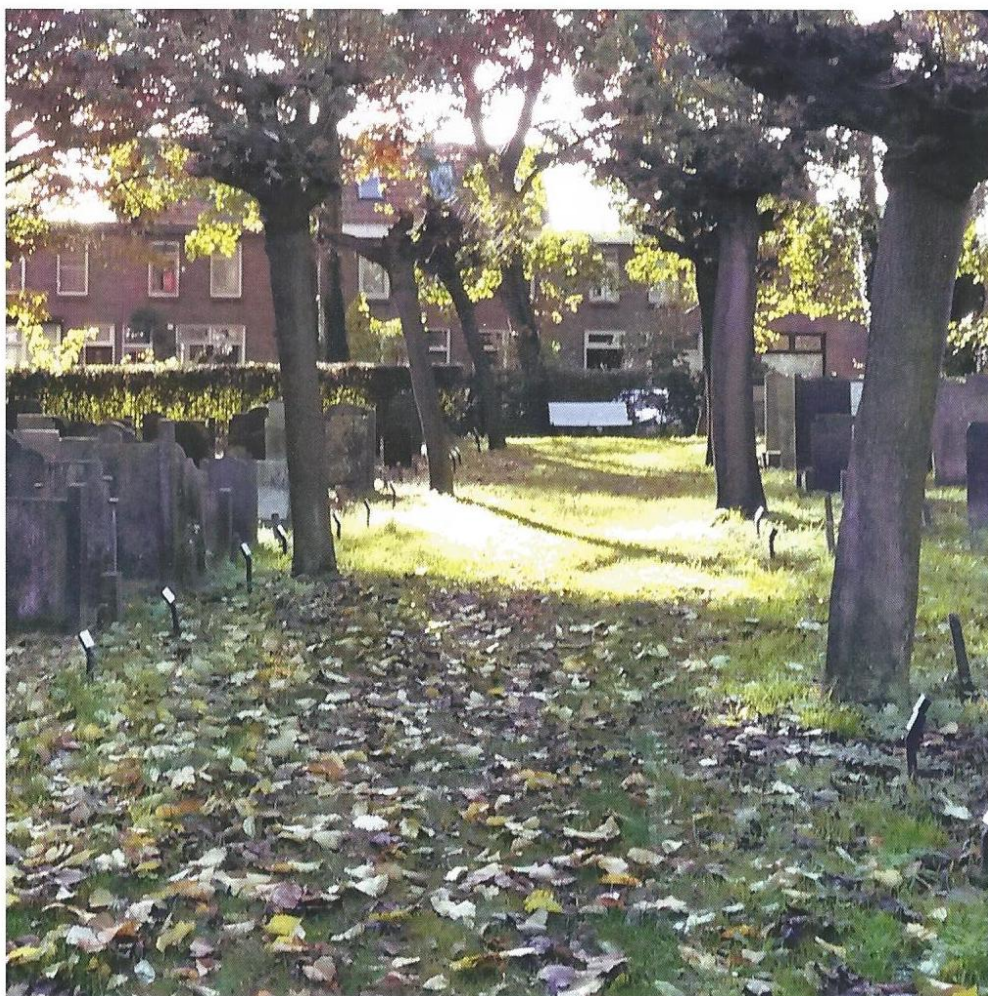

Jaargang 15 nr. 30 najaar 2014

Stichting Oude Begraafplaats Gouda

Lopende, gedane en komende zaken

Open Monumentendag 2014

Op 13 september, een zonovergoten zaterdag, waren vanaf 10.00 uur bestuursleden van de stichting aanwezig om bezoekers rond te leiden, vragen te beantwoorden en belangstellenden naar graven te begeleiden.

Het was dit jaar, zoals gezegd, prachtig weer en langzamerhand kwamen er dan ook steeds meer bezoekers op de begraafplaats, heerlijk genietend van de zon en de rust.

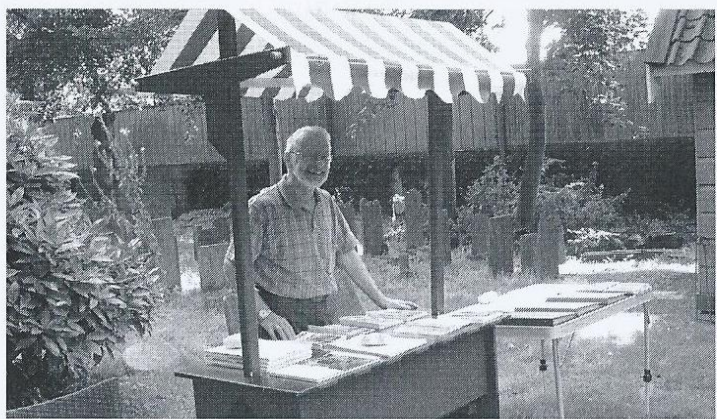
Open Monumentendag

Het baarhuisje was opgeruimd en toegankelijk gemaakt, zodat bezoekers ook konden kennismaken met de attributen die daarin zijn tentoongesteld. Alle benodigdheden voor het begraven zijn nog aanwezig, inclusief twee kisten. Het assortiment aan in de loop der tijd gevonden voorwerpen wordt een steeds groter bestanddeel van de collectie.

Een belangrijk onderdeel is ook de papieren versie van het register van begraven personen. Daar werd op deze dag veelvuldig gebruik

van gemaakt. Voor vele bezoekers was het een grote verrassing om na het raadplegen van het register oog in oog te staan met een grafsteen van grootouders, ouders, broer, zus of anderszins. Voor menig bezoeker is het elk jaar weer een emotionele ervaring en voor de medewerkers van de stichting een voldoening gevende activiteit.

Het is ook goed om te merken dat er nogal wat bezoekers waren zonder enige relatie met de begraafplaats; deze categorie kwam voor de sfeer van het geheel, de rust, de natuur, de prachtige, nazomerse lichtinval of het verhaal van de begraafplaats.

Koos Massar bij de ontvangsttafel op Open Monumentendag

Positief was ook dat dit jaar een aantal mensen hun kinderen meebrachten: bewust omgaan met erfgoed kan niet vroeg genoeg beginnen!

Elk jaar komen er ook wel enkele mensen die vragen naar het graf van Malva Reijes, de dochter van Pablo Neruda. Ook naar het graf van de ONA-voetballer Rokus Biesheuvel wordt op deze dag geïnformeerd.

De monumentendag van dit jaar was in alle opzichten geslaagd te noemen. We hebben ongeveer 60 bezoekers mogen ontvangen.

Cursus 'Het maken van een beheerplan'

Op de zaterdagen 29 november en 20 december nemen twee bestuursleden deel aan een cursus in Leiden. Deze is speciaal voor medewerkers van Oude Begraafplaatsen en gericht op het maken van een zogenaamd beheerplan. Cursusleider is Leon Bok, een bekende verschijning binnen de funeraire wereld. De cursus is een initiatief van 'De Groene Motor', onderdeel van Landschap & Erfgoed Zuid-Holland.

Een beheerplan omvat alle aspecten van het beheer van een OudeBegraafplaats. OnzeStichting bezit wel een groenbeheerplan en de uitgangspunten voor het funeraire beheer, maar beide stukken zijn inmiddels gedateerd en hard toe aan opwaardering. Nieuw ontwikkelde ideeën en inzichten moeten daarin verwerkt en toegepast worden. De cursus wil daarbij een hulpmiddel zijn.

In het kader van deze cursus wordt ook de (wijze van) inzet van vrijwilligers belicht als onderdeel van een beheerplan. We hopen, als uitvloeisel van de cursus, op termijn dan ook een nieuw beheerplan te kunnen presenteren. We zullen dan in de nieuwsbrief daar te zijner tijd een samenvatting van geven, gekoppeld aan de werving van vrijwilligers. Die zijn namelijk broodnodig om ons te ondersteunen in het beheer en instandhouding van ons mooie monument.

Nieuws over de container

Het ziet ernaar uit dat we na 5 jaar onderhandelen met de gemeente dan toch eindelijk een container op de begraafplaats krijgen. Het is de bedoeling dat de vele materialen die we gebruiken voor het onderhoud van de begraafplaats in deze container ondergebracht gaan worden. We zijn ons ervan bewust dat de container zal opvallen op de begraafplaats. Er is dan ook gekozen voor een kleine container met een groene kleur, die op het achterste gedeelte van de begraafplaats op een betonnen plaat zal worden geplaatst. Het is echt noodzakelijk dat we deze bergruimte krijgen, ook al omdat de spullen goed onderhouden moeten worden en beschermd blijven tegen weersinvloeden en diefstal. Groot voordeel is dat het baarhuisje een beter passende functie krijgt en ingericht kan worden als permanente tentoonstellingsruimte, zodat we meer van onze collectie aan bezoekers kunnen laten zien. En uiteindelijk zal dit ook worden gerealiseerd.

Helaas blijven we enigszins gehinderd worden door tegenslag. De werkzaamheden waren al in gang gezet en de container reeds aangeschaft, toen bleek dat een illegaal geparkeerde camper in de weg stond. Dit heeft weken vertraging opgeleverd. Inmiddels is de camper weg en hebben we contact gehad met de uitvoerder en het containerbedrijf.

We hopen dat bij het verschijnen van dit blad de container ook daadwerkelijk op de begraafplaats staat.

Ed van Rossum

Erratum

In de voorjaarsnieuwsbrief zijn op pag. 4 (Financieel jaarverslag 2013) helaas twee foutjes geslopen.

1. Het totaal-saldo bedraagt € **13.699,36** (i.p.v. € 13.669,36)
2. Het nieuwe IBAN bankrekeningnummer is **NL78INGB0008033902**

Ervaringen van een bezoeker

Nog niet zo lang geleden, het was eind augustus, bracht ik weer eens een bezoek aan Gouda. Ik heb daar in mijn jeugd een paar jaar gewoond en mijn familie van moederskant komt er ook vandaan. Het is altijd een genoegen om daar wat rond te dwalen en te genieten van de sfeer van de oude binnenstad.

Zittend op het terras bij de oude sluis naar de IJssel, kreeg ik plotseling een ingeving. Ik herinnerde me dat daar vlakbij, op de oude begraafplaats, mijn grootouders zijn begraven. Ooit had ik me voorgenomen om hun graf, dat dateert uit 1949, het jaar dat mijn opa overleed (mijn oma overleed in 1965), en dat er volgens mijn nichtje nog steeds moest zijn, bij gelegenheid eens op te zoeken.

De begraafplaats was open, maar het bleek nog niet zo makkelijk om te achterhalen waar de grafsteen zich nu eigenlijk bevond. Gelukkig was er iemand die mij kon helpen. Het bleek een vrijwilliger van de stichting oude begraafplaats (Koos Massar, *red.*) te zijn, en hij was juist bezig met onderhoudswerk. De man raadpleegde een register, dat opgeslagen ligt in het baarhuisje, en daar vonden wij hun namen en de plaats van het graf. Hij had dus meteen zijn werkzaamheden onderbroken en was zo vriendelijk om even met mij mee te lopen en de plek aan te wijzen. Na enig zoekwerk bleek de steen inderdaad op korte afstand van de aangegeven locatie te staan. Ik ben hem zeer erkentelijk voor zijn behulpzaamheid.

We raakten vervolgens nog even aan de praat. De man gaf aan dat de stichting graag zoveel mogelijk informatie wil verzamelen over personen die er begraven liggen.

Thuis aangekomen ben ik dus eens gaan spitten. De oogst bestond uit een paar dozen met foto's en familiekaarten, geërfd van mijn moeder, en daartussen vond ik ook de overlijdensberichten en de

trouwfoto van mijn grootouders.

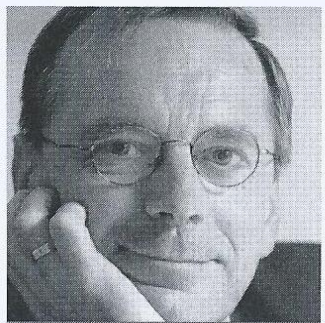
Ik heb kopieën hiervan opgestuurd naar de stichting, ter opneming in het archief.

Jan H. Langendam, Zwijndrecht

Nico Habermehl overleden

Op 17 oktober 2014 is op 68-jarige leeftijd historicus en donateur van de Oude Begraafplaats Nico Habermehl overleden.

Als geboren verteller wist hij velen te interesseren en enthousiast te

maken voor het verleden. Hij heeft tal van publicaties op zijn naam staan, hij maakte televisieprogramma's, sprak voor de radio en gaf ontelbare lezingen en lessen.

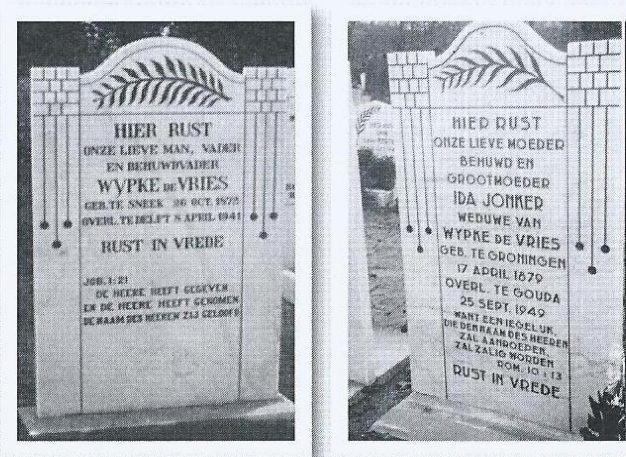
Zijn betekenis voor het onderzoek naar de Goudse stadsgeschiedenis kan moeilijk overschat worden. Zijn historische belangstelling bestreek zo'n beetje het hele spectrum; zo

droeg hij, als oud-stuurman, ook de maritieme geschiedenis een warm hart toe. Uit zijn talrijke publicaties is eens te meer duidelijk dat zijn belangstelling ook niet tijdgebonden was; hij schreef over de volle historische breedte: van de vroege middeleeuwen tot de 21ste eeuw. Voor zijn historische werk ontving Nico Habermehl verschillende onderscheidingen. Zo was hij Ridder in de Orde van Oranje Nassau en Ereburger van de stad Gouda.

Nico Habermehl zal zeer gemist worden, als mens en als historicus. Wij wensen zijn familie veel sterkte in deze moeilijke tijd.

Het Bestuur

Een raadselachtige grafsteen

Aan het begin van dit jaar kreeg de stichting een e-mail van mevrouw A. Molegraaf-ter Steege die een vraag had in verband met het graf van haar grootmoeder. Hoe komt het dat de grafsteen die nu op het graf staat, niet meer de originele is? Met andere woorden: wat is er met de originele steen gebeurd?

Haar grootmoeder, Ida de Vries-Jonker, trouwde met Wypke de Vries in 1909 (zie foto op pag. 8). Zijn eerste vrouw, Henrietta de Goede, die jong stierf zonder kinderen te krijgen, heeft haar naam gegeven aan de tjalk 'Henrietta', die Wypke in 1906 liet bouwen. Vele jaren hebben Wypke en Ida met de tjalk gevaren. Van de zeven kinderen die in het gezin zijn geboren, hebben er vier de volwassenheid bereikt.

Toen Wypke in 1941 stierf, was de jongste zoon, Tjib, 25 jaar. Ida is toen samen met hem gaan varen. Na haar dood heeft Tjib nog enkele maanden alleen gevaren, tot hij in het huwelijk trad. Met zijn vrouw heeft hij vervolgens nog lang met de Henrietta de

Nederlandse waterwegen doorkruist.

De zus van Ida, Aaltje Jonker, was getrouwd met Pieter Teunis van den End, een Gouwenaar. Waarschijnlijk lag de tjalk vanwege een familiebezoek in Gouda aangemeerd, toen Ida ziek werd.

Op 25 september 1949 is zij overleden, op 70-jarige leeftijd, in het ziekenhuis 'De Wijk' aan de Westhaven. De begrafenis werd verzorgd door de protestantse begrafenis-onderneming van A. van der Graaff aan de Blauwstraat te Gouda. Zij is ter aarde besteld op 29 september op veld C, rij q, graf 14. Het grafteken dat op haar graf geplaatst was, had dezelfde vormgeving als dat van haar

man Wypke, die begraven lag op de Delftse begraafplaats 'Jaffa'. Op de foto's (pag. 7) zijn beide stenen te zien. Op een rekening van steenhouwerij G. Polet en zn. blijkt echter dat de steen die nu op het graf van Ida de Vries-Jonker prijkt, in februari 1955 is vervaardigd.

Wat er precies is gebeurd, kan niet met zekerheid worden gezegd. De eerste steen is vermoedelijk beschadigd geraakt door menselijk handelen (al dan niet opzettelijk) of door een natuurlijke oorzaak (mogelijk een afgewaaid tak). De schade kon niet meer hersteld worden en daarom is de steen vervangen door een nieuwe, afwijkende steen. Het toeval wil dat op het graf van Aaltje Jonker en haar man Pieter Teunis van der End tegenwoordig óók een andere grafsteen staat dan de oorspronkelijke.

In het voorjaarsnummer van 2015 meer hierover.

Dubbele namen op de begraafplaats

Dubbele namen: familienamen die een samenstelling zijn van twee namen. Voorbeelden hiervan zijn De Hoop Scheffer, Van Erven Dorens of Van Haersma Buma.

Aanvankelijk ontstonden deze namen door toevoeging van de naam van huizen, landgoederen of heerlijkheden aan de eigen achternaam, nadat de betreffende families deze bezittingen hadden verworven, zoals het geval is bij Bisdom van Vliet.

Later zijn het veelal combinaties van de familienamen van de beide ouders van degenen die deze dubbele namen hebben gecreëerd en vanaf de 19de eeuw daarvoor bij Koninklijk Besluit toestemming hebben gekregen. Toestemming werd bijvoorbeeld verleend als de familie(naam) van de moeder dreigde uit te sterven.

Een voorbeeld hiervan op de oude begraafplaats is (burgemeester) A.A. van Bergen IJzendoorn.

Uit de Staatscourant van 4 juli 1836

In de Groene Hart Archieven kwam ik in de Nederlandsche Staatscourant van 4 juli 1836 de volgende advertentie tegen.

Als de vorming van een dubbele naam officieel, dat wil zeggen:

bij Koninklijk Besluit, niet haalbaar was, werd wel geprobeerd om de betreffende familienaam in de geboorteakte als (tweede) voornaam op te nemen. Dat trucje werd vervolgens weer met een wet tegengegaan die bepaalde dat voornamen geen bestaande familienamen mogen zijn (tenzij de naam als voornaam gangbaar is). Op de oude begraafplaats is een goed voorbeeld te vinden: Dirk Lulius van Goor; hij was de zoon van uitgever G.B. van Goor en B.M. Lulius.

Op het A-veld, bij de koopgraven, liggen drie vrouwen begraven met een dubbele naam die getrouwd geweest zijn met een man met eveneens met een dubbele naam. Dat leverde flink wat extra werk voor de graveur op:

- Noothoven van Goor - Roest van Limburg
- Roest van Limburg - Van der Meer van Kuffeler
- Post Drost - Ravesteijn Medenblik

In totaal komen er zo'n 55 dubbele namen voor op de begraafplaats. Sommige zijn zeer bekend, andere weer helemaal niet. Zie ook de bijbehorende lijst met dubbele namen op pag. 11.

Bron: Meertens Instituut.

Koos Massar

**De redactie stelt bijdragen van donateurs/lezers/
belangstellenden bijzonder op prijs. Teksten, bij voorkeur
in Word, kunnen per e-mail worden ingeleverd bij het
secretariaat: info@oudebegraafplaatsgouda.nl.
Voor de najaarseditie ligt de uiterste datum van inzending
rond 31 oktober, voor de voorjaarseditie rond 10 april.**

Lijst met dubbele namen

Just de la Paisiers	Swartwout de Hoog
Van Rijn van Alkemade	Van den Broek Humfrei
Perk van Lith	De Kets Houtman
Haverkamp Begemann	Van Bergen Ijzendoorn
Vosch van Avesaet	Van Lidth de Jeude
Van Lakenveld Blanken	Looren de Jong
Van Dongen Bolding	Polderman de Jong
Schoneveld van der Cloet	Schuijt Best
De Witt Wijnen	Roest van Limburg
Schim van der Loeff	Van der Meer van Kuffeler
Prins van Doesburg	Van Hinlopen Labberton
Schuijl van der Does	Ten Cate Hoedemaker
Steens Zijnen	Brons Middel
Van Bentum Dijkhoorn	Ravesteijn Medenblik
Van Reedt Dortland	Van Rouveroy van Nieuwaal
Fortuyn Droogleever	Kits Nieuwenkamp
Post Drost	Van Haren Nome
Bakker Niemeijer	Van Hensen van Uningen
Komans van der Dries	Faber Prince
Herman de Groot	IJssel de Schepper
Van Zee Exalto	Van Hoeij Schildhouwer
Cambier van Nooten	Spruijt Stolk
Droogleever Fortuijn	Mantauban van Swijndregt
Noothoven van Goor	Witte van der Velde
Lulius van Goor	Sikkel van Wijk
Valckenier de Greeve	Beelaerts van Emmichoven
Weggeman Guldemond	
Brouwer de Koning	
Gijsberti Hodenpijl	

Baarhuisje

Laatst liep ik over de oude begraafplaats en ik wandelde langs het baarhuisje, dat de stichting in 1997 door Jos van Kersbergen heeft laten restaureren.

Mijn oog viel op de dekstukken op het dak: die waren mooi verweerd, maar niet verrot.

De dekstukken zijn immers gemaakt van 'western red cedar', een buitengewoon sterke houtsoort.

In een zeeklimaat gaat dit hout, zelfs zonder behandeling, minimaal 40 jaar mee, en in een landklimaat zelfs 70 jaar! Dat is zowat een mensenleven.

Op een begraafplaats, die toch bij uitstek een symbool is van de vergankelijkheid en de menselijke vergankelijkheid in het bijzonder, is zo'n levensduur wel zeer toepasselijk.

Inez Meter-van Leeuwen

W.B. Yeats, de dichter-mysticus

De naam William Butler Yeats (1865–1939) zal bij sommigen vast nog wel een vaag belletje doen rinkelen, maar velen zullen zich toch achter de oren krabben of domweg de schouders ophalen. En dat terwijl deze Ier toch wordt beschouwd als een van de belangrijkste en invloedrijkste dichters van de twintigste eeuw. Niet voor niets

won hij in 1923 de Nobelprijs voor de Literatuur. Voor het pas sinds 1916 onafhankelijke Ierland had deze prijs een enorme symbolische waarde, zeker ten opzichte van de voormalige Britse overheersers.

Naast dichter was Yeats ook toneelschrijver en politicus (hij nam een aantal jaren zitting in de Ierse senaat) en hij hield zich met name in zijn jonge jaren bezig met spiritualiteit en (oosterse) mystiek. Het soms sprookjesachtige Ierse landschap en de Ierse folklore zullen daar ongetwijfeld mee te maken gehad hebben. Naarmate hij ouder werd, werd zijn taalgebruik steeds soberder, bijna uitgebeend, en zijn thematiek minder mystiek getint. Het gedicht 'Death' op pag. 14 is hier een duidelijk voorbeeld van: indringend en geen woord te veel.

In 1938 verliet hij Ierland terwijl zijn gezondheid al een tijd te wensen overliet. Hij overleed een jaar later, vlak bij Monaco, en werd daar ook begraven. In september 1948 werd zijn stoffelijk overschot alsnog naar Ierland gebracht en hij werd opnieuw begraven, nu op de begraafplaats van zijn grootvaders parochie in Drumcliffe, county Sligo. Daar staat zijn beroemde grafsteen met de inscriptie zoals Yeats had aangegeven: de laatste regels van een

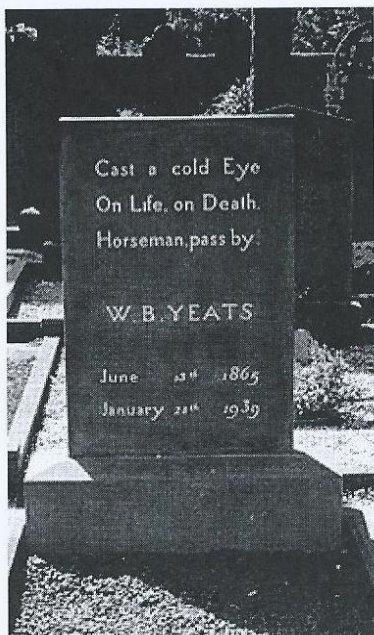
van zijn allerlaatste gedichten, getiteld 'Under Ben Bulben':
Cast a cold Eye / On Life, on Death. / Horseman pass by! [Werp een koude blik / Op het leven, op de dood. / Ruiter, rijd verder!]

Death

*Nor dread nor hope attend
A dying animal;
A man awaits his end
Dreading and hoping all;
Many times he died,
Many times rose again.
A great man in his pride
Confronting murderous men
Casts derision upon
Supersession of breath;
He knows death to the bone –
Man has created death.*

De dood

*Hoop noch vrees verschijnt
Aan een stervend beest;
Een mens wacht op z'n eind,
Met niets dan hoop en vrees.
Zo vaak al ging hij dood,
Even vaak verrees hij weer.
Een trotse man houdt zich groot,
Gaat tegen zijn belagers tekeer
En drijft aldus de spot
Met wat in de laatste adem is gegeven;
Hij kent de dood tot op het bot –
De mens bracht de dood tot leven.*

(vert. Arie de Geus)

OPROEP!!! AAN ALLE DONATEURS EN SYMPATHISANTEN

Al vele jaren zijn wij actief voor de Oude Begraafplaats aan de Vorstmanstraat/Prins Hendrikstraat in Gouda. Wij doen dit met veel enthousiasme en plezier. Trots zijn we bijvoorbeeld op onze website, de restauratie van het baarhuisje, het plaatsen van het monument voor ongeboren kinderen en de open dagen. Al die jaren doen we dit met een betrekkelijk klein groepje mensen. Voor een aantal vrijwilligers beginnen de jaren echter te tellen en dat dwingt soms tot een pas op de plaats. Bij anderen zijn drukke werkzaamheden er de oorzaak van dat men moet stoppen. Om te voorkomen dat onze activiteiten in gevaar komen, zoeken we **dringend** versterking van ons bestuur.

Per 1 januari 2015 zijn de posten **secretaris** en **penningmeester** vacant. Heeft u interesse, dan kunt dit kenbaar maken aan de secretaris of via info@oudebegraafplaatsgouda.nl Ook voor ander vrijwilligerswerk houden wij ons aanbevolen.

Ed van Rossum,
Voorzitter Stichting Oude Begraafplaats

